

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЄЮ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

© 2015 ГРИШОВА І. Ю., БОНДАРЕНКО В. М.

УДК 338:45

Гришова І. Ю., Бондаренко В. М. Теоретико-методологічні основи управління реструктуризацією переробних підприємств аграрного виробництва

У статті розглянуто питання реструктуризації аграрних підприємств та деякі особливості реструктуризації як у цілому, так і в розрізі її окремих складових. Знайшли своє відображення питання взаємозв'язків таких понять, як реформування, реструктуризація, конкурентоспроможність, реорганізація та санація підприємств і компаній. Досліджено об'єктивні передумови реструктуризації агропромислових підприємств. Розглянуто методологічні основи реструктуризації та проаналізовано основні її напрями.

Ключові слова: реструктуризація, механізм, управління, переробні галузі, аграрне виробництво.

Рис.: 1. **Бібл.:** 14.

Гришова Інна Юріївна – доктор економічних наук, професор, Одеська національна академія харчових технологій (вул. Канатна, 112, Одеса, 65039, Україна)

E-mail: rimmagrish@te.net.ua

Бондаренко Валерій Михайлович – доктор економічних наук, Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету (вул. Соборна, 87, Вінниця, 21050, Україна)

E-mail: bondarenkovm@rambler.ru

УДК 338:45

Гришова И. Ю., Бондаренко В. М. Теоретико-методологические основы управления реструктуризацией перерабатывающих предприятий аграрного производства

В статье рассмотрены вопросы реструктуризации аграрных предприятий и некоторые особенности реструктуризации как в целом, так и в разрезе ее отдельных составляющих. Нашли свое отражение вопросы взаимосвязи таких понятий, как реформирование, реструктуризация, конкурентоспособность, реорганизация и санация предприятий и компаний. Исследованы объективные предпосылки реструктуризации агропромышленных предприятий. Рассмотрены методологические основы реструктуризации и проанализированы основные ее направления.

Ключевые слова: реструктуризация, механизм, управление, перерабатывающие отрасли, аграрное производство.

Рис.: 1. **Библ.:** 14.

Гришова Инна Юрьевна – доктор экономических наук, профессор, Одесская национальная академия пищевых технологий (ул. Канатная, 112, Одесса, 65039, Украина)

E-mail: rimmagrish@te.net.ua

Бондаренко Валерий Михайлович – доктор экономических наук, Винницкий торгово-экономический институт Киевского национального торгово-экономического университета (ул. Соборная, 87, Винница, 21050, Украина)

E-mail: bondarenkovm@rambler.ru

UDC 338:45

Hryshova I. Yu., Bondarenko V. M. Theoretical-Methodological Foundations of the Management of Restructuring the Enterprises for Agrarian Production Processing

The article examines the issues relating to restructuring of agrarian enterprises, as well as particularities of restructuring, both in general and in terms of its individual components. Issues of the relationship between the concepts such as reforming, restructuring, competitiveness and reorganization of enterprises and companies have been reflected. Objective preconditions of restructuring the agroindustrial enterprises have been evaluated. Methodological foundations of restructuring have been considered and its main directions have been analyzed.

Key words: restructuring, mechanism, management, processing industry sectors, agrarian production.

Рис.: 1. **Bibl.:** 14.

Hryshova Inna Yu. – Doctor of Science (Economics), Professor, Odesa National Academy of Food Technology (vul. Kanatna, 112, Odessa, 65039, Ukraine)

Email: rimmagrish@te.net.ua

Bondarenko Valerij M. – Doctor of Science (Economics), Vinnitsa Institute of Trade and Economy of Kyiv National University of Trade and Economy (vul. Soborna, 87, Vinnytsya, 21050, Ukraine)

E-mail: bondarenkovm@rambler.ru

В умовах глобалізації економіки держави та інтеграції у світогосподарські зв'язки переробних підприємств аграрного виробництва одним із першочергових завдань в діяльності даних підприємств є їх реструктуризація. Нині йде переосмислення ролі підприємства, розширюється поняття ефективності розвитку підприємств, яке сприяє отриманню великих економічних результатів в економічній ситуації, що все ускладнюється, а також підвищенню стійкості підприємств на основі проведення реструктуризації.

Реструктуризацію розглядають у трьох аспектах: 1) реструктуризація підприємства, фірми; 2) реструктуризація галузі; 3) реструктуризація державної системи управління. Дослідження та вдосконалення механізмів реструктуризації на теоретичному рівні потребує додаткових досліджень.

Основні питання реструктуризації аграрних підприємств висвітленні в працях Смоленюка Р. П., Сарапіної О. А., Апатова А. А., Маліка М. Й., Крюкової І. О., Шабатури Т. С., Хоми І. Б., Терещенко О. О., Лупенко Ю. О., Саблука П. Т., Худолій Л. М., Язюка Б. О. та ін. [1–13]. Останнім часом до цього питання звертається все більше авторів. Вони пропонують своє трактування й поняття суті реструктуризації. Зокрема, Є. В. Андрієвська під реструктуризацією розуміє проведення комплексу заходів організаційного, технічного, фінансового характеру, що дозволяють підприємству відновити свою конкурентоспроможність [1]. Є. М. Буніна розглядає реструктуризацію як проактивно здійснюваний розрив з існуючий статус-кво, а не просто «затягування паска» в компанії або поліпшення поточних операцій. У результаті проведеної реструктуризації компанія повинна не

просто працювати краще, а робити сучасніші продукти [2]. Н. В. Гриценко до реструктуризації відносить будь-які зміни у виробництві, структурі капіталу або власності, що не є частиною повсякденного ділового циклу компанії [3].

Вчений К. М. Леміш пропонує під реструктуризацією розуміти комплексні та взаємозв'язані зміни структур, що забезпечують функціонування агропромислового підприємства в цілому [4].

У процесі становлення та розвитку ринкових механізмів і реалізації трансформаційних перетворень національної економічної системи відбувалася адекватна зміна економічної сутності поняття «реструктуризація підприємства», що було обумовлено таким основними факторами, як:

- 1) особливості галузей, форм власності та структур господарюючих суб'єктів;
- 2) визначення та встановлення відповідності рівнів реалізації процесу реструктуризації (держава – регіон – підприємство);
- 3) вплив чинників внутрішнього і зовнішнього середовища тощо.

Методичні положення щодо оцінки реструктуризації будь-якої економічної системи передбачають використання певної номенклатури показників. Зазвичай, прийнято виділяти три їх основні групи:

- ✦ показники, що характеризують готовність галузей і підгалузей аграрного виробництва до здійснення процесів реструктуризації, мається на увазі погодження її цілей зі стратегією розвитку цих галузей, наявність відповідного кадрового потенціалу та бажання апарату управління проводити заплановані зміни;
- ✦ показники, що відображають сам процес реструктуризації підприємств аграрного виробництва (фінансові витрати, необхідні внутрішні ресурси та залучені нові, терміни проведення запланованих змін, рівень реструктуризаційних дій тощо);
- ✦ показники, що відображають результати (наслідки) досягнення цілей реструктуризації (зміна виробничо-господарської, організаційної, фінансової, соціальної, природоохоронної та інших складових функціонування економічної системи після перетворень).

Проектування вищевизначених методичних підходів може бути представлено більш конкретно для аграрних підприємств на основі даних вітчизняної статистики:

1. Загальноекономічні показники, що характеризують розвиток усієї економічної системи підприємства аграрного виробництва (рівень прибутковості, відрахування в бюджет, рентабельність виробництва, продуктивність праці).
2. Показники стану структури аграрної економічної системи підприємства (ресурсоспоживання, спеціалізація виробництва, структура виробництва товарів і послуг тощо).

3. Показники використання природно-ресурсного, соціально-демографічного та виробничого потенціалів сільгоспідприємства (освоєність території, використання земельних ресурсів та потужностей виробничо-господарської системи, розвиток виробничої та ринкової інфраструктури).

4. Показники ефективності використання потенційних можливостей економіки підприємства (обсяги виробництва продовольчих товарів і послуг, обсяги експорту та імпорту, міжрегіональний обмін продукцією).

5. Показники соціального забезпечення потреб працівників підприємства аграрного виробництва (фонд заробітної плати, наявність об'єктів соціально-культурного призначення, фонди стимулювання тощо).

6. Показники охорони та якості природного середовища (рівень забруднення ґрунтів, води і атмосферного повітря та інші).

7. Показники стану використання досягнень науково-технічного прогресу (рівень стандартизації виробленої продукції, рівень комп'ютеризації та автоматизації виробництва, рівень конкурентоспроможності продукції підприємства, спеціалізація тощо).

Сумарно змістом показників ефективності реструктуризації аграрних підприємств можуть бути [1]:

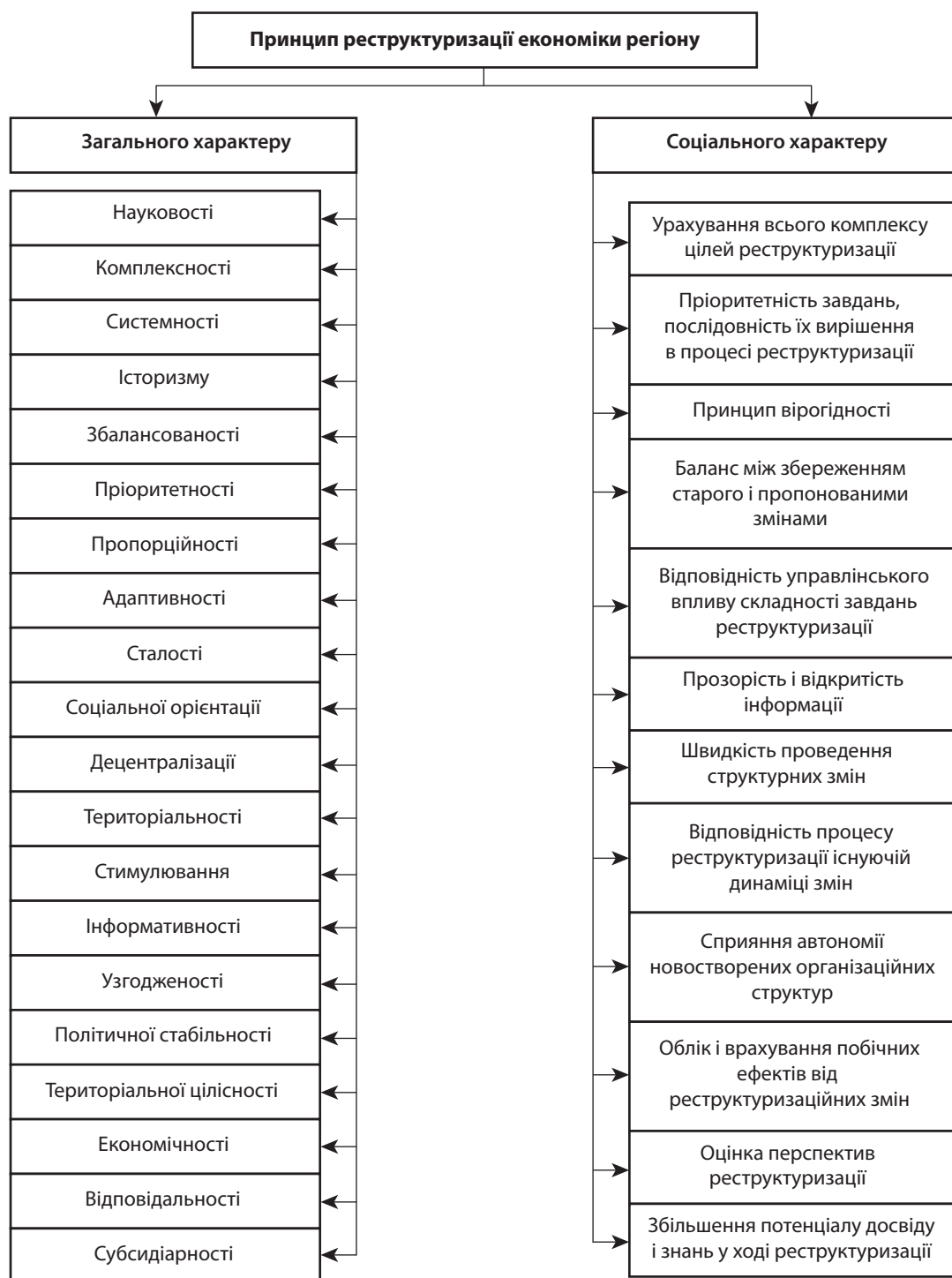
- ✦ підвищення продуктивності праці за рахунок введення системи сучасних машин, автоматизованих ліній і т. п.
- ✦ зниження витрат виробництва;
- ✦ досягнення і збільшення прибутковості;
- ✦ збільшення обсягів виробництва і продажів продукції;
- ✦ збільшення грошових надходжень;
- ✦ відновлення платоспроможності та ліквідності.

Важливість наукових принципів як керівних ідей і обмежень при здійсненні реструктуризації економіки наочно проявляється при їх характеристиці (рис. 1).

При цьому ми виділяємо дві групи принципів: загального і спеціального змісту, які в сукупності служать методологічним інструментарієм здійснення структурно-динамічних зрушень у регіональній економіці. Одні з них (загального характеру) підкреслюють необхідність дотримання «правил» функціонування економіки регіону в напрямку реалізації потенціалу його продуктивних сил, інші – визначають порядок та рамки здійснення реструктуризації регіональних економічних систем на виклики глобалізації та регіоналізації суспільних процесів.

На важливість урахування наукових принципів при проведенні трансформаційних змін наголошується в працях відомих українських науковців [2–6].

Серед сукупності загальних принципів реструктуризації особливе місце займає принцип територіальності, сутність якого полягає в урахуванні просторового групування природних ресурсів регіону, завдань природоохоронної діяльності, а також особливостей і форм виробничих процесів на території району, включаючи також культуру, звичаї та інші потреби населення. Важливість цього принципу підкреслюється тим фактом, що на окремій території формується соціально-економічна

Рис. 1. Система загальних і спеціальних принципів реструктуризації регіональних економічних систем

система господарювання, яка об'єднує в собі відповідно організований простір і визначену в ньому структуру виробництва товарів і послуг.

Для опосередкованої доцільності реструктуризації переробних підприємств аграрного виробництва можливим є використання таких загальнодоступних даних:

- ✦ оперативні дані, отримані на підставі спостережень, проведених органами державної влади (за винятком державної статистики), органами місцевого самоврядування та іншими юридичними особами в рамках виконання робіт, віднесених до їх компетенції;

- ✦ дані вибірових досліджень і опитувань населення стосовно ситуації на продовольчих ринках;
- ✦ дані засобів масової інформації про виробничі плани учасників продовольчого ринку (бізнес-плани, стратегії розвитку) тощо;
- ✦ дані відомчих і незалежних дослідницьких та інформаційних центрів про стан, структуру та обсяг продовольчих ринків, асортимент вітчизняного виробництва та участь у товарообігу окремих виробників та покупців;
- ✦ опитування експертів (спеціалістів) щодо оцінки рівня збалансованості продовольчого ринку

(попит та пропозиції) покупців щодо споживчих якостей видів продовольства за вибраними критеріями взаємозамінності товарів при формуванні товарних груп.

Застарілість основних засобів, технологій та методів управління на підприємствах переробних галузей аграрного виробництва зумовлює необхідність проведення інноваційної реструктуризації даних суб'єктів.

У процесі інноваційної реструктуризації відбувається перехід до іншого стану діяльності об'єктів та суб'єктів інноваційної реструктуризації, рівня їх організації та якості діяльності, що є аргументацією для характеристики інноваційної реструктуризації як фактора активізації інноваційних змін, детермінованих переважно інституціональними, структурними, технологічними чинниками. Крім зазначених функцій, інноваційна реструктуризація виконує також відтворювально-інвестиційну функцію або ж стимулює їх реалізацію.

У даному контексті інноваційну реструктуризацію підприємств переробних галузей аграрного виробництва можна охарактеризувати як систему заходів, що ініціюють зміну виробництва до нового стану, який відповідатиме об'єктивним потребам його інноваційного та соціально-економічного розвитку.

Сутність категорії виявляється в її функціях. Інноваційна реструктуризація функціонально спрямована, насамперед, на технічне оновлення виробництва на передовій технологічній базі, яка включає ресурсозберігаючі технології, а також націлена на структурні трансформації виробництва для його комплексної оптимізації, реорганізацію управління виробництвом і персоналом. Запровадження інноваційної реструктуризації потребує відповідного інституціонального середовища.

Наведений дискурс інноваційної реструктуризації виробництва дає змогу сформулювати узагальнену категорію інноваційної реструктуризації підприємств переробних галузей аграрного виробництва, предметною площиною запровадження якої в цьому дослідженні визначено насамперед переробну промисловість аграрного виробництва.

Головна мета реструктуризації підприємств переробних галузей аграрного виробництва полягає в побудові конкурентоспроможного сектора економіки шляхом створення умов для прискореного формування ефективного використання фінансово-правових відносин. В умовах економіки інформаційного типу підприємства харчової промисловості не можуть успішно розвиватися, перебуваючи в стані замкнутої господарської системи. Виникає необхідність інтеграції реструктуризації. Тому потрібно активізувати цей процес, сприяти розвитку товарообміну, капіталу, трудообміну. Форми інтеграції можуть бути найрізноманітнішими: спільні підприємства, компанії, корпорації, концерни.

Не тільки визначення, але й практичне застосування дій щодо забезпечення пріоритетного розвитку харчових продуктів є основою становлення економічної незалежності й розвитку України. З цією метою повинна бути законодавчо затверджена концепція політики

реструктуризації. При виконанні цього завдання необхідно затвердити економічний критерій, відповідно до якого всі види капіталів у найближчому майбутньому об'єктивно повинні переливатися в зазначений сектор економіки. Тому основним завданням реструктуризації є методологічне обґрунтування ефективного використання капіталу, його місця у структурі економічного й виробничого капіталу держави, галузі, підприємства.

Необхідність державної підтримки бізнесу харчової продукції викликана тим, що, незважаючи на значущість цього виду діяльності, цей сектор економіки є найбільш уразливим. Тому має бути розроблена стратегія реструктуризації фінансового типу для таких формувань.

З огляду на вищесказане, можна виділити ряд ризиків, які повинні бути скорочені за допомогою ефективно фінансової реструктуризації підприємств переробних галузей аграрного виробництва:

- ✦ відсутність правового поля для законодавчого ухвалення методів розрахунку економічної вартості підприємства як об'єкта купівлі-продажу й застави;
- ✦ низький рівень підготовки кадрів у сфері реструктуризації;
- ✦ несприятлива цінова ситуація на біржах, нерозвиненість ринкової інфраструктури;
- ✦ відсутність сприятливого інвестиційного клімату в економіці в цілому;
- ✦ втручання органів місцевого самоврядування у процес розвитку харчового бізнесу;
- ✦ неможливість об'єктивно оцінити фінансовий стан багатьох суб'єктів господарювання, що є істотною перешкодою на шляху фінансової реструктуризації;
- ✦ нерозвиненість ринкової, фінансової, експортної й соціальної інфраструктури;
- ✦ втрата традиційних ринків збуту харчової продукції.

Залежно від напрямку здійснення реструктуризації переробних підприємств аграрного виробництва обираються методи її здійснення: «борговий своп», «реструктуризація заборгованості», «мирові угоди», «фінансовий леверидж». Так, якщо напрям має санаційну спрямованість, то адекватним є застосування методу мирових угод. Методи боргового свопу та реструктуризації заборгованості є найбільш прийнятними для реорганізації. І нарешті, метод фінансового левериджу є найбільш адекватним у напрямку стабілізації соціально-економічного розвитку. Зазначені методи обумовлюють процеси трансформації капіталу суб'єктів господарювання. Для оцінки їх результативності можна скористатися показниками концентрованого і трансформованого капіталу. У процесі здійснення механізмів фінансової реструктуризації із засобів впровадження увага менеджменту харчових підприємств має бути зосереджена на формуванні: центрів управління експертної оцінки (з використанням методу «борговий своп»); центру взаємовигідних умов фінансової реструктуризації («реструктуризація заборгованості»); центру оцінки ефективної користі фінансової реструктуризації («ми-

рові угоди»); центру управління позиковими коштами («фінансовий левіридж»). Це дозволить забезпечити координацію діяльності реструктурованих підприємств і здійснювати контроль за послідовністю реалізації значених методів для унеможливлення тінювих схем виводу капіталу.

ВИСНОВКИ

Таким чином, об'єктивний аналіз існуючих методичних підходів до оцінки результативності реструктуризації аграрних підприємств дозволяє визначити сукупність показників, які характеризують аграрну галузь взагалі, її регіональні складові та самі підприємства аграрної сфери виробництва. Це означає, що процес реструктуризації аграрних підприємств має достатнє методичне забезпечення, що дозволяє органам управління приймати виважені управлінські рішення. Нині реструктуризація – один з істотних напрямів діяльності практично будь-якої компанії, націленої на успішний бізнес, а також ефективний ринковий інструмент підвищення її конкурентоспроможності. Реструктуризація – це взаємозв'язані комплексні зміни структур, які забезпечують функціонування агропромислового підприємства в цілому.

Серед пріоритетних напрямів реструктуризації: правова, фінансова, організаційна, управлінська і виробнича.

Багато підприємств отримали в спадок надмірну інфраструктуру, яка позбавляє їх можливості бути прибутковими. Законодавство також безпосередньо пов'язане з цим процесом. Податкове законодавство, мито, тарифи і т. д. повинні розроблятися з урахуванням головної мети – сприяння зміцненню конкурентоспроможності підприємств.

Хоча в економічній літературі структурним питанням приділені чимало праць, проте, багато сторін цієї важливої проблеми вивчені недостатньо. Наявні наукові роботи в даній області розрізнені та розглядають лише окремі аспекти проблеми. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрієвська Є. В. Поняття та сутність процесу реструктуризації промислових підприємств / Є. В. Андрієвська // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2010. – № 39. – С. 24–33.
2. Бунина Е. Н. Реструктуризація підприємств в умовах трансформаційних преобразований переходної економіки / Е. Н. Бунина // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Серія: Екон. – 2002. – № 564. – С. 80–84.
3. Гриценко Н. В. Світовий досвід реструктуризації підприємств / Н. В. Гриценко // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 6 (72). – С. 67–72.
4. Леміш К. М. Основи формування механізму реструктуризації промислових підприємств / К. М. Леміш // Економіка і регіон. – 2010. – № 25-02. – С. 44–56.
5. Генеза ринкової економіки: терміни, поняття, персоналії / В. С. Артемчук, В. А. Григор'єв, М. І. Манилів, Г. Д. Шутак. – К.: Макгонне Плюс, 2004. – С. 200–271.
6. Павленко А. Н. Современные ориентиры реструктуризации в социально ориентированной экономике / А. Н. Павленко // Экономика, экология и общество России в XXI столетии: Труды 10-й Междунар. научно-практ. конф. – СПб., 2008. – Т. 1. – С. 53–54.

7. Кузнецов В. А. Подходы к оценке эффективности реструктуризации / В. А. Кузнецов, Н. В. Васильев // Весник Сибирского государственного аэрокосмического университета им. Решетнева. – Новосибирск, 2006. – С. 116–119.

8. Терещенко О. О. Фінансові доміанти реструктуризації підприємств / О. О. Терещенко, Н. В. Волошанюк // Фінанси України. – 2009. – № 4. – С. 82–89.

9. Апатов А. А. Управление реструктуризацией предприятий / А. А. Апатов. – М.: Высш. шк. приватизации и предпринимательства, 2005. – 258 с.

10. Смоленюк Р. П. Концептуалізація реструктуризації агропромислового виробництва в транзитивній економіці / Р. П. Смоленюк // Економіка та інноваційний розвиток національного господарства. – Випуск 9 (47) – 2013. – С. 17–24.

11. Гусев В. О. Імперативи і основні напрями інноваційної реструктуризації промислового комплексу України / В. О. Гусев // Державне управління: теорія та практика. – 2008. – № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Dutp/2008-1/txts/GALUZEVE/06gvosvo.pdf>

12. Митяй О. В. Фактори та механізми підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств / О. В. Митяй // Збірник наукових праць «Економічний простір». – № 99. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2015. – С. 175–186.

13. Гришова І. Ю. Оцінювання чинників формування фінансового потенціалу аграрного виробництва / І. Ю. Гришова, О. В. Митяй, В. В. Кужель // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 10 (172). – С. 169–172.

14. Gryshova I. Ukraine's positions in international ratings evaluation as a factor of its competitiveness / I. Gryshova, I. Kryukova, O. Mityay // Економічний часопис-XXI. – 2015. – № 5-6. – С. 24–27.

REFERENCES

- Andriievskaya, Ye. V. "Poniattia ta sutnist protsesu restrukturyzatsii promyslovykh pidpriemstv" [The concept and essence of process of industrial restructuring]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen*, no. 39 (2010): 24-33.
- Artemchuk, V. S. et al. *Geneza rynkovoї ekonomiky: terminy, poniattia, personalii* [Genesis of market economy: terms, concepts, personalities]. Kyiv: Makhonne Plus, 2004.
- Apatov, A. A. *Upravlenie restrukturyzatsiey predpriatiy* [Management of restructuring enterprises]. Moscow: Vysshaya shkola privatizatsii i predprinimatelstva, 2005.
- Bunina, E. N. "Restrukturezatsiya predpriatiy v usloviyakh transformatsionnykh preobrazovaniy perekhodnoy ekonomiki" [Restructuring of enterprises in the conditions of transformational changes in transition economies]. *Visnyk KhNU im. V. N. Karazina. Seriya ekonomichna*, no. 564 (2002): 80-84.
- Gryshova, I., Kryukova, I., and Mityay, O. "Ukraine's positions in international ratings evaluation as a factor of its competitiveness". *Ekonomichnyi chasopys-XXI*, no. 5-6 (2015): 24-27.
- Hrytsenko, N. V. "Svitoviy dosvid restrukturyzatsii pidpriemstv" [World experience in restructuring companies]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 6 (72) (2007): 67-72.
- Husiev, V. O. "Imperatyvy i osnovni napriamy innovatsiinoї restrukturyzatsii promyslovoho kompleksu Ukrainy" [The imperative of innovation and major restructuring of the industrial complex of Ukraine]. <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Dutp/2008-1/txts/GALUZEVE/06gvosvo.pdf>.
- Hryshova, I. Yu., Mytai, O. V., and Kuzhel, V. V. "Otsiniuvannya chynnykyv formuvannya finansovoho potentsialu aharnoho vyrobnytstva" [Evaluation factors in the formation of financial potential of agricultural production]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 10 (172) (2015): 169-172.

Kuznetsov, V. A., and Vasilev, N. V. "Podkhody k otsenke effektivnosti restrukturyzatsii" [Approaches to evaluating the effectiveness of restructuring]. *Vesnik Sibirskogo gosudarstvennogo aéro-kosmicheskogo universiteta im. Reshetneva* (2006): 116-119.

Lemish, K. M. "Osnovy formuvannia mekhanizmu restrukturyzatsii promyslovykh pidpriemstv" [Fundamentals of the formation mechanism of industrial restructuring]. *Ekonomika i rehion*, no. 25-02 (2010): 44-56.

Mytiai, O. V. "Faktory ta mekhanizmy pidvyshchennia konkurentospromozhnosti ahrarnykh pidpriemstv" [Factors and mechanisms to improve the competitiveness of agricultural enterprises]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 99 (2015): 175-186.

Pavlenko, A. N. "Sovremennye orientiry restrukturyzatsii v sotsialno orientirovannoy ekonomike" [Modern landmarks of restructuring in a socially oriented economy]. *Ekonomika, ekologiya i obshchestvo Rossii v XXI stoletii*. St. Petersburg, 2008. 53-54.

Smoleniuk, R. P. "Kontseptualizatsiia restrukturyzatsii ahropromyslovoho vyrobnytstva v tranzytyvni ekonomitsi" [Conceptualization restructuring agricultural production in transitive economy]. *Ekonomika ta innovatsiinyi rozvytok natsionalnoho hospodarstva*, no. 9 (47) (2013): 17-24.

Tereshchenko, O. O., and Voloshaniuk, N. V. "Finansovi dominanty restrukturyzatsii pidpriemstv" [Financial restructuring of the dominant companies]. *Finansy Ukrainy*, no. 4 (2009): 82-89.

УДК 338.1

НАЦІОНАЛЬНИЙ БРЕНДІНГ ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

© 2015 МЕЛЬНИКОВА О. А.

УДК 338.1

Мельникова О. А. Національний брендинг як чинник соціально-економічного розвитку України

Метою статті є визначення сутності та значення національного бренда та національного брендингу, а також формування орієнтирів розвитку даної маркетингової концепції в Україні. Сконцентровано увагу на двох основних підходах до визначення національного бренда – як національного товарного бренда та як національного бренда країни, при цьому основна увага приділяється безпосередньо брендингу країни. Окреслено основні цілі національного брендингу країни, серед яких основними є такі: поліпшення зовнішнього та внутрішнього іміджу країни, залучення інвесторів, розвиток туризму, зростання і стабільність національної економіки, підвищення конкурентоспроможності національних товарів на міжнародному ринку, розвиток міжнародного співробітництва і т. ін. Виділено основні проблеми в зовнішньому іміджі України, які можливо вирішити цілеспрямованим брендингом. Проведене дослідження дозволило виділити основні орієнтири розвитку України як бренда та ключові напрями маркетингової комунікаційної політики з просування національного бренда.

Ключові слова: національний бренд країни, національний товарний бренд, національний брендинг.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 8.

Мельникова Олександра Анатоліївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри туризму, готельної і ресторанної справи, Луганський національний університет імені Тараса Шевченка (пл. Гоголя, 1, м. Старобільськ, Луганська обл., 92703, Україна)

E-mail: melnikova_aa@mail.ru

УДК 338.1

Мельникова А. А. Национальный брендинг как фактор социально-экономического развития Украины

Целью статьи является определение сущности и значения национального бренда и национального брендинга, а также формирование ориентиров развития данной маркетинговой концепции в Украине. Сконцентрировано внимание на двух основных подходах к определению национального бренда – как национального товарного бренда и как национального бренда страны, при этом основное внимание уделяется непосредственно брендингу страны. Обозначены основные цели национального брендинга страны, среди которых основными являются следующие: улучшение внешнего и внутреннего имиджа страны, привлечение инвесторов, развитие туризма, рост и стабильность национальной экономики, повышение конкурентоспособности национальных товаров на международном рынке, развитие международного сотрудничества и т. д. Выделены основные проблемы во внешнем имидже Украины, которые возможно решить целенаправленным брендингом. Проведенное исследование позволило выделить основные ориентиры развития Украины как бренда и ключевые направления маркетинговой коммуникационной политики по продвижению национального бренда.

Ключевые слова: национальный бренд страны, национальный товарный бренд, национальный брендинг.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Библ.:** 8.

Мельникова Александра Анатольевна – кандидат экономических наук, доцент кафедры туризма, гостиничного и ресторанного дела, Луганский национальный университет имени Тараса Шевченко (пл. Гоголя, 1, г. Старобильск, Луганская обл., 92703, Украина)

E-mail: melnikova_aa@mail.ru

UDC 338.1

Melnikova O. A. National Branding as a Factor of the Socio-Economic Development of Ukraine

The article is aimed to determine the essence and importance of the national brand and national branding, to elaborate guidelines for development of this marketing concept in Ukraine. Attention is focused on two main approaches to the definition of national brand – as national product brand and as country's national brand, with direct emphasis on the country's branding. The main objectives of the country's national brand have been outlined, among which the major ones: improvement of the internal and external image of the country, attracting investors, tourism development, growth and stability of the national economy, enhance of competitiveness of the domestic products in the international market, development of international cooperation, etc. The main problem in the external image of Ukraine have been allocated, which may be solved by means of targeted branding. The study provided for highlighting the basic guidelines for development of Ukraine as a brand, together with key areas of marketing communications policy to advance the national brand.

Key words: country's national brand, national product brand, national branding.

Pic.: 1. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 8.

Melnikova Olesandra A. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Tourism, Hotel and Restaurant Business, Luhansk Taras Shevchenko National University (pl. Gogolya, 1, Starobilsk, Luhansk region, 92703, Ukraine)

E-mail: melnikova_aa@mail.ru